

Kristendommens eksklusivitet og menneskets frihed

af Knud Nyboe Rasmussen

Da kristendommen for små 2000 år siden begyndte at brede sig ud i den græsk-romerske verden, blev en af de stående anklager mod de kristne hurtigt, at de var gudløse, ateister.

Den betegnelse fik de, fordi det var de færreste af samtidens brogede religiøse forestillinger, der deltes af de kristne – og hvad mere var: De deltog ikke i hedenskabets religiøse ceremonier, hvad enten det drejede sig om forskellige former for frugtbarhedskult eller statskult. Især det sidste var mistænkeligt, eftersom det alt beherskende romerske imperium havde sin egen religiøse ideologi personificeret i kejserens person, der betragtedes som guddommelig og derfor fordrede tilbedelse af alle imperiets undersåtter.

Men de kristne nægtede at anerkende det politiske systems guddommelighed – ikke at samfundsmagten har en gudgivet funktion at udøve – det anerkendte man, som vi møder det hos Paulus, og jo også hos Jesus selv, der havde sagt, at man skulle give kejseren, hvad kejserens er – men rigtignok ikke, hvad der kun tilkommer Gud, altså tilbedelse.

Derfor nægtede de kristne at anerkende statsmagtens guddommelighed symboliseret ved kejserens guddommelige status, og de afviste derfor også på det bestemteste at ofre til kejserens billede, som det var skik og brug at gøre og forbundet med livsfare at nægte.

Det foranledigede mange og blodige forfølgelser af de kristne, som overfor det politiske systems krav på guddommelighed fastholdt: Der er kun én Gud og én Herre, nemlig den levende Gud, Himlens og jordens skaber, og hans énbårne Søn Jesus Kristus.

Det var ud fra denne tro, at de kristne boykottede, ja, afviste hedenskabets mange former for religiøsitet eller ”gudelighed” og derfor måtte indkassere beskyldningen for gudløshed – at de var ateister.

JESU "GUDSBESPOTTELSE"

Denne dom over de kristne skulle egentlig ikke kunne undre os så meget. For går vi tilbage til ham, som de havde navn efter, Kristus selv, Jesus fra Nazareth – hvad var det så, han var blevet anklaget, dømt og henrettet for?

Det var også en form for gudløshed, ja, faktisk endnu værre: anklagen mod ham lød på gudsbespottelse, fordi, som jøderne sagde: ”Du, som er et menneske, gør dig selv til Gud.”

Hvad var det nemlig, han havde sagt og gjort? Jo, han talte og handlede, som var han i Guds sted – som er det Skaberen selv, der taler og handler med mennesker igennem ham. For eksempel sagde han: ”JEG ER vejen og sandheden og livet; ingen kommer til Faderen uden ved mig.”

”JEG ER” – det var ord så store og ladet med betydning, at ingen jøde kunne undgå at komme til at tænke på Guds åbenbaring af sit navn for Moses ved den brændende tornebusk, hvor han sagde: ”JEG ER den, JEG ER” – og: ”Sådan skal du sige til israelitterne: JEG ER har sendt mig til jer.”

Nu svarer Jesus på disciplen Thomas` spørgsmål om vejen til Faderens hus: ”JEG ER vejen og sandheden og livet.” (Johannesevangeliet kapitel 14, hvorfra flere af citaterne i denne artikel er taget)

Og til den anden discipel, Filip, der ikke kunne begribe, at hans mester skulle have en så afgørende betydning for ethvert menneskes forhold til Gud – svarede Jesus bebrejdende: ”Så lang tid har jeg været hos jer, og du kender mig ikke, Filip? Den, der har set mig, har set Faderen.” (smst) Og han understregede yderligere, at de ord, han taler, ikke er han egne, men det er Faderen, Gud selv, som gør sine gerninger mod mennesker i hans ord.

KRISTENDOMMENS EKSKLUSIVE GRUNDPÅSTAND

Stærkere kan det ikke siges, at Faderen og Sønnen er ét – altså at mennesket Jesus fra Nazareth er Guds énbårne Søn, i hvem Faderen åbenbarer sig for mennesker. Men præcis den påstand var det, som blev ramt af anklagen for gudsbespottelse og førte til Jesu død på korset. (I en opdateret parentes kunne man indføje, at det er præcis samme påstand, Løgstrup gør gældende, når han siger, at ”Gud gør Jesu ord og gerninger til sine” og sætter sin skabermagt bag dem)

Den anden klare og lige så provokerende påstand, som vi møder i Johannesevangeliet: at Jesus alene er vejen til Gud og dermed til sandheden og livet for mennesker, for ethvert menneske – den påstand går ud på det samme og har trukket i samme retning. For hvilken fræk påståelighed og ugudelig intolerance er denne påstand ikke udtryk for? Den anfægter jo troen på alle andre guddommelige institutioner og autoriteter – inklusive den i den græske verden gængse tro på menneskets evige og guddommelige sjæl, der i sig selv rummer frelsens mulighed.

Kristendommens eksklusive grundpåstand: at vejen til sandheden og livet for mennesker er Jesus Kristus og kun ham – den levner jo kun mennesket ét virkeligt håb imod døden og alt det, som truer os på livet, nemlig ham, som til forskel fra os har livet i sig selv, fordi han er opstandelsen og livet, den, som gennem sin død og opstandelse er gået forud for os til Faderens hus for at gøre en plads rede for os. Ikke blot er han i den forstand livet, han er også vejen til livet – den eneste farbare vej for det dødelige menneske, som ikke har livet i sig selv.

IKKE SJÆLELIG VIDEREEKSISTENS MEN KØDETS OPSTANDELSE

Ej heller venter der de dødelige nogen ”automatisk” overgang til en ny eksistens på jorden. Denne sjælevandrings- eller reinkarnationstanke må evangeliet karakterisere som ønsketænkning eller slet og ret overtro. Evangeliet fastholder – realistisk – at døden er det skabte og forgængelige menneskes grænse og derfor alvor.

Derfor kunne de gamle kristne heller ikke trøste sig med deres græske samtids forestillinger om en sjælelig videreeksistens. Nej, det eneste virkelige håb for mennesket fandt de i troen på kødets opstandelse, altså i den tro, at Skaberen, som har skabt mennesket med legeme, sjæl og ånd, at han engang vil oprejse det hele menneske til nyt liv i sit rige ved og sammen med sin énbårne Søn, som er ”førstegrøden” af de opstandne.

Kødets opstandelse! Der er ingen tvivl om, at dette krasse og kropslige udtryk har virket som en provokation i samtiden, ja, som en brand i næsen på de overåndelige religiøse omgivelser, som den unge kirke befandt sig i.

SITUATIONEN IDAG MINDER OM DENGANG

Men det samme er jo også tilfældet i dag – i en moderne nutid, som sværmer for det ”åndelige” – eller det ”spirituelle”, som man foretrækker at kalde det med et latinsk ord.

Men dengang som nu fastholder kristendommen – imod al den religiøse åndelighed eller spiritualitet - at der er kun én vej til sandhed og liv for det dødelige og i sig selv fortabte menneske, nemlig Jesus Kristus, Guds énbårne Søn, vor Herre, som er død og opstanden for os. Eller som apostelen Peter udtrykte den samme påstand, da han og Johannes stod anklaget for jødernes råd, fordi de havde helbredt en lam mand i templet – da sagde Peter: ”Jesus er den sten, som blev vraget af jer bygmestre, men som er blevet hovedhjørneste. Og der er ikke frelse i nogen anden, ja, der er ikke givet mennesker noget andet navn under himlen, som vi kan blive frelst ved.” (Apostlenes Gerninger kapitel 4)

I dag vil man vel ikke ligefrem beskyldes denne påstand og med den kristendommen for gudløshed og ateisme – skønt hvem véd, med al den religiøsitet og spiritualitet, tiden er fuld af?

I hvert fald kan man sige med sikkerhed, at mange, måske de fleste vil finde evangeliets påstand om Jesus som den eneste vej til Gud, som er givet mennesker, frygtelig ”intolerant”. For denne bestemte og klare påstand støder jo an mod forestillingen om, at enhver bliver salig i sin tro – og at den ene tro derfor kan være lige så god som den anden. At hævde noget andet ville være at ”diskriminere”, og præcis dét er jo synden over alle synder i dag.

For den moderne relativisme og tolerance, for hvilken alt i princippet er lige godt og lige gyldigt og derfor måske i virkeligheden ret ligegyldigt – for denne moderne religiøse

fornemmelse er kristendommen præcis lige så anstødelig, som den var for den almindelige religiøsitet i det gamle Romerrige. Man vil i dag nok ikke beskyldte kristendommen for gudløshed og ateisme. Så meget mere vil man anklage den for intolerance og diskrimination.

DEN BEFRIENDE POINTE I KRISTENDOMMENS EKSKLUSIVITET

Men kristendommen bliver stædigt ved sit. Og det gør den – ikke for sin egen skyld, men for menneskets skyld – for vores skyld. Den fastholder sin eksklusive påstand om, at et menneskes frelse og fremtid alene ligger i Guds og hans énbårne Søns hånd. Og at vi derfor frelses ved tro og tro alene. Det lutherske ”alene” (sola fide, sola gratia: ved troen alene, ved nåden alene) er her ikke udtryk for en begrænsning eller indsnævring af frelsens universalitet og gyldighed for alle, men tværtimod en understregning af den, ja en betingelse for den. Jævnfør missionsbefalingen, der som bekendt er ”all inclusive”, idet den omfatter ”alle folkeslagene”. Måske kunne man sige, at når talen er om kristendom, så er eksklusivitet og universalitet ikke en adskillende modsætning, hvor det ene udelukker det andet, men tværtimod det, som Løgstrup kaldte en ”forenende modsætning”, hvor modsætninger fastholdes i en frugtbar spænding (Jfr. Gerhard Ebeling i ”Dogmatik des christlichen Glaubens” I, side 87: ”Eksklusiviteten og universaliteten, der er kendetegnende for den kristne tros påstand, udelukker ikke hinanden.”

Og hvor mærkeligt det måske end kan lyde i moderne ører, så er der faktisk en stor og befriende pointe i kristendommens åbne eksklusivitet. For dermed befries vi fra enhver form for individuel selv-frelseri og religiøs halsen efter selv at finde vort livs fundament og noget, som kan redde os. I stedet siger Jesus til hver og en af os: ”Tro på Gud og tro på mig!”

Med denne fordring om tro giver evangeliet os frihed til at leve som mennesker - uden at skulle lade os dirigere, endsige tyrannisere af religiøsitetens og religionernes mangeartede spekulationer og anvisninger på, hvordan vi skal leve, og hvad vi skal gøre, for at blive frie og ikke mindst frelse os selv.

Troen gør fri, kæk og munter – sagde den Luther, der var yderst klar i mælet, når han forkyndte, at det er Gud og kun Gud, der i sin Søn kan frelse os. Det var på baggrund af denne tro og ud af den, at den samme Luther talte lige så klart og opløftende ”om et kristenmenneskes frihed” – den frihed, i hvilken et menneske får lov til at nøjes med at være menneske og leve af Guds nåde, ja, skal nøjes med det – fordi Gud alene er Gud.

Knud Nyboe Rasmussen er cand.theol., foredragsholder og tidligere sognepræst